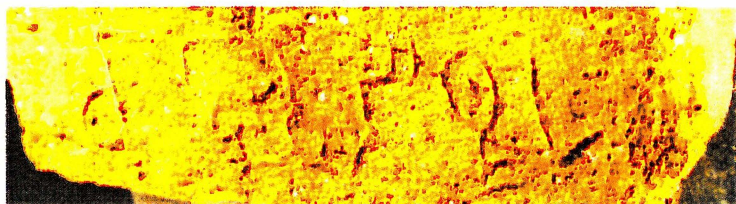
चारुवती थूप

नेपालमण्डलया किरातकालीन अभिलेख

काशीनाथ तमोट

मञ्जु पिथँ, यँ
नेसं ११३७/ई. २०१७

किपा १ : ब्राह्मी व भुजिंमोल लिपिं च्वयात:गु अभिलेख

चारुवती थूप अभिलेख लूगु खँ

स्वनिगः, यँया चावहिल चैत्य अभिलेख लूगु नेपालमण्डलया दक्वसिबय् न्हापांगु ईश्वीपूर्व स्वंगूगु शताब्दिया खनेदत ।

ई. २००२ या वर्खा इलय् चावहिल चैत्य चिरिबायाः लः दुहां वनीगु अवस्था जुल । अन सत्तिक विहारय् च्वनादीम्ह भिक्षु तपस्सी धम्म (ज. १९७०) व मेमेपिं जानाः उकिया ल्ह्वनेज्या यायत सः तल । "श्री धन्दो स्तूप जीर्णोद्धार समिति" स्वन, ज्या न्ह्यात, त्रयोदश भुवन खण्ड फुक पिल ।

अप्पा (अःपा, अतपा) सिलाच्वंबले २७ डिसेम्वरय् आखः च्वयातःगु छपा अप्पा लुयावल गुकी ब्राह्मीलिपिं 'चारुवती', भुजिंमोलं "चारुवति धंदे" व "हेतुप्रभा" च्वयातःगु दु । आखः च्वयातःगु अप्पा (संस्कृत इष्टिका, नेपाली इँट) मेमेगु नं दय्फु धकाः दक्वं अप्पा विशेष ध्यान बियाः सफा याकल । लच्छिति लिपा २५ जनवरी २००३ स न्हिनसिया बजि नयाः १ ताःति इलय् ज्यामि राज्यलक्ष्मी दुवालं (ज. १९८३, च्वछेँ, ख्वप) अप्पा सिला च्वंबले आखः दुगु लुल । व अप्पा सिलेधुंकाः भिक्षु तपस्सी धम्मयात बिल, भिक्षुं पुरातत्व प्राविधिक प्रकाश दर्नालयात बिल । व ब्राह्मीं "चारुवती थूप" च्वयातःगु धकाः सिल, व पुरातत्व विभागं यंकल, रासायनिक उपचार यात ।

ब्राह्मीं च्वयातःगु अप्पा लूगु सियाः कंसखुन्हु २७ जनवरी कायभाजु यलम्बर तमोट (फोटोग्राफर) नाप पुरातत्व विभाग वनाः दर्नालजुया सौजन्यं उकिया नाप, थीथी क्लोज-अप फोटो काय्गु ज्या जुल । नाप सालाखाला ३५.५X २३X७ सेमि व तौल ९ केजी (दर्नाल, २००५:४३) दुगु जुल । अनं जिं चावहिल ब्वाँय् वनाः अप्पा लुइकुम्हेसिया किपा कया ।

पुरातत्व विभागं चावहिल चैत्यं लुयावःगु अभिलेख दुगु प्यपा अप्पा, गुलिखे कुषाण, लिच्छवि, मल्ल, शाह मुद्रा, मूर्ति, ढलौट स्तूप आदि १६ अप्रिल २००३

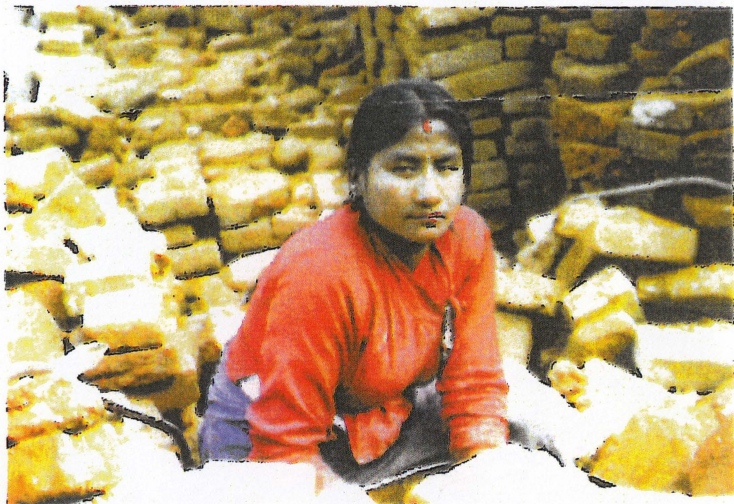
स राष्ट्रिय संग्रहालय, छाउनी हस्तान्तरण यात। अन मनूत, भिक्षुपिं इलय्व्यलय् अप्पा स्वःवन तर भण्डारय् लानाच्वन। फिदँ लिपा ई. २०१४ या शुरुइ व संग्रहालययया बौद्ध कला कक्षय् ब्वल।

थुगु "चारुवती थूप" ब्राह्मी अप्पा अभिलेखं नेपालमण्डलया इतिहास ईश्वी निगूगु शदीं न्यासःदँ पुलां ईपू स्वंगूगु शदी थ्यन। थ्व नेपालया इतिहासय् किरातकालया छगूयां छगू अभिलेख खः। थुकिं थन मागधी प्राकृत (पाली) भाषी मनूत दुगु खँ थूप (संस्कृत स्तूप, नेवाः थूर=थू) खँग्वलं क्यन। चारुवतीयात वंशावली चारुमति धयातल व जुजु अशोकया म्ह्याय् धयातःगु दु। थुकिं अशोकया धर्मयात्रा हिमालपाखे नं जुल धैतःगु पुष्टि जुल।

लिधँसा

दर्नाल, प्रकाश, "चावहिल स्थित धन्दो चैत्य जीर्णोद्धारवारे चर्चा"। *प्राचीन नेपाल*, १५९ (२००५ जून), पृ. ३५-७८।

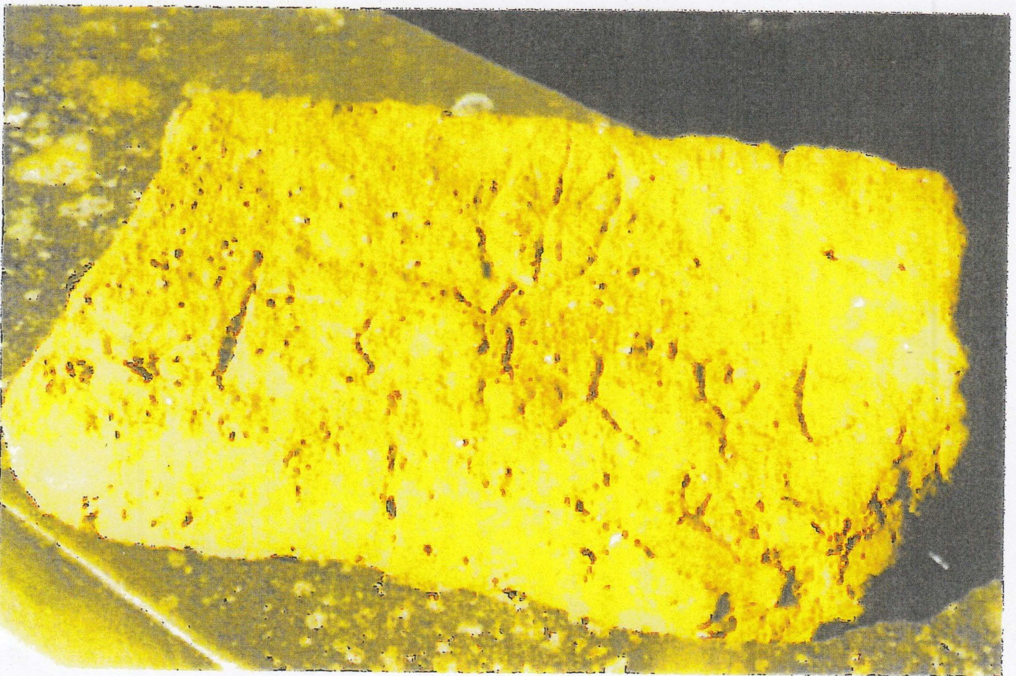
रञ्जितकार, जूनु वासुकला, २३ *सय वर्ष पुरानो ऐतिहासिक चारुमती स्तूप*। काठमाडौं : चारुमती बुद्धिष्ट मिशन, नेपाल, ई २०११.

किपा २ : अप्पा लुइकुम्ह ज्यामि राज्यलक्ष्मी दुवाल, च्वछेँ, ख्वप ।

किपा ३ : धर्मचक्र व "चारुवती थूप" च्वयातःगु अप्पा ।

किपा ४ : मेगु कोणं किपा कयातःगु अप्पा अभिलेख ।

Caruvati Thupa

Kashinath Tamot

Caruvati thupa is present day Cabahil caitya of Kathmandu. It is also called Dhando caitya after the Licchavi King Dharmadeva(c. 440-460), the father of historic King Manadeva(464-505), who renovated the stupa in 5th century. It was renovated periodically. The last renovation was done in 150 years ago.

There were broken marks seen in the rainy season of 2002. Tapassi Dhamma, Theravadi Bhiksu residing in Carumati Vihar nearby, reported place to place and insisted to renovate the stupa. Tshodzi Tulku of Laddakh donated five hundred thousand rupees to start renovation. Renovation started since November 17, 2002 under the Renovation Committee. It was completed and consecration restoring life of the stupa was performed in March 5, 2004 by Ningmapa Guru Thiltshu Rimpotshe amidst a great function.

The most important thing of this renovation is that the inscribed brick (35.5×23×7cm) was retrieved from the heap of bricks in January 25, 2003. It was inscribed in Brahmi script similar to Lumbini pillar inscription of Ashok. This third century B.C.E. inscribed brick was the first document of Kirat history of Nepalmandal. Caruvati is said daughter of Ashok in Nepalese chronicle, who was married with a Nepalese prince Devapal of Devapatan (Pashupati area). She might be daughter of Ashoka's younger queen Karuvaki. History of Nepalmandal extended 500 years ahead from second century C.E. to third century B.C.E. with the achievement of this inscribed brick CARUVATI THUPA.

Posted Wed, 06/02/2010-10:30 by Kashinath Tamot in his www.nepalmandal.org, which is now defunct.

अमेरिकाया नेवाः संगठन (अनेसं), वासिंगटन डीसी महानगरपालिकाया
११३८तःगु दँमुंज्याः समारोह १८ मे २०१८ शनिबारस भूपाही व भूल-
जुगु अजु काशीनाथ तमोट्या मपून्या वेस्टल्याण्ड मिडिल स्कूल,
बेथेस्दा, मेरिल्याण्ड, अमेरिकाय् पिलंबिज्या जुगु खः।